

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1928 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om galtbesiktningstvång jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 2 mars 1928 hänvisad proposition, nr 189, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag till **Lag** om galtbesiktningstvång.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Där förhållandena inom hushållningssällskaps område sådant påkalla, äger Konungen på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting förordna, att galtbesiktningstvång skall införas inom hushållningssällskapets område eller del därav.

2 §.

Inom område, där galtbesiktningstvång införts, må icke galt, med mindre den uppnått nio månaders ålder och med hänsyn till svinavelns ståndpunkt inom orten prövats vara lämplig för betäckningsändamål, vare sig kostnadsfritt eller mot ersättning användas till betäckning av hondjur, som tillhör annan än galtens ägare, och ej heller, därest galten äges av två eller flera personer samfält, till betäckning av hondjur, som tillhör någon av dem enskilt.

Angående prövning, som nyss nämnts, meddelas närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t.

3 §.

I förordnande om införande av galtbesiktnings tvång skall tillika ut-sättas viss dag för förordnandets ikraftträdande; och må denna dag ej sättas tidigare än sex månader eller senare än tre år från det förord-nandet gavs.

4 §.

Förseelse mot denna lag straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor.

Därest någon under tid, då han är ställd under åtal för sådan förseelse, fortsätter densamma, skall han för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits fällas till de böter, som äro stadgade för förseelsen.

5 §.

För förseelse, som med husbondes vetskap begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, ansvare husbonden likasom förseelsen vore begången av honom själv.

6 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare. Åtal anhängig-göres vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

7 §.

Förordnande om införande av galtbesiktnings tvång skall tillika med erinran om påföljden för förseelse mot bestämmelserna i denna lag genom länsstyrelsens försorg på statsverkets bekostnad införas i länskungörelserna och i tidning inom orten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1928.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till innehållet i berörda stats-rådsprotokoll.

Motioner.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två före propo-sitionens avlämnande väckta likalydande motioner, nämligen nr 112 i första kammaren av herr Nilsson, *Nils Anton, m. fl.* samt nr 126 i andra kammaren av herr Månsson i Erlandsro *m. fl.*, i vilka hemställts, att riksdagen ville för sin del antaga ett i motionerna intaget förslag till lag om galtbesiktnings-tvång.

Beträffande de skäl, som åberopas till stöd för denna hemställan, hänvisas till motionerna.

Departementschefen har såsom allmän motivering till lagförslaget anfördt följande: Departements-
chefen.

»Jag biträder framställningarna om införande av galtbesiktningstvång. Av utredningen i ärendet synes framgå, att inom landet underhaltiga galtar användas för betäckning i ganska stor utsträckning. Den skada, som därigenom åsamkas svinaveln, är säkerligen högst betydande. Såsom i ärendet framhållits, kan en enda galt ge upphov till tusentals avkomlingar av i stort sett mindervärdig beskaffenhet såväl för avelsändamål som fläskproduktion. Med hänsyn därtill att svinaveln inom landet, särskilt i södra delen, inriktas på produktion av fläsk för export, har det blivit av synnerlig vikt att på möjligast verksamma sätt sörja för en jämn och god kvalitet hos fläsket. Härvid måste, såsom Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott framhåller i sin ovannämnda skrivelse, tillgången på fullgott hanmaterial träda i förgrunden.

Användandet av mindervärdiga fargaltar skadar emellertid ej blott direkt svinaveln, utan därigenom motverkas även de åtgärder, som av staten vidtagits till svinavelns höjande. Såsom från flera håll påtalats, utövas nämligen i många trakter av ägare till mindervärdiga galtar konkurrens med svinavelsföreningarna, i det att sådana galtar, som äro billiga att anskaffa och underhålla, mot lägre avgifter än föreningarnas galtar upplåtas till betäckning av andra än ägarna tillhöriga suggor. Många svinavelsföreningar hava på grund av dylik konkurrens haft att kämpa med stora svårigheter, vilka jämväl vållat föreningars upphörande. Därest de uppoffringar, som från det allmännas sida göras för stödjande av svinavelsföreningarna, skola leda till avsett resultat, synes därför erforderligt, att åtgärder stå till buds till förhindrande av underhaltiga galtars användande för avelsändamål.

Man torde knappast kunna förvänta, att rättelse i omförmälda missförhållanden skall kunna vinnas enbart på upplysningens väg. I varje fall komme det uppenbarligen att förflyta lång tid, innan någon mera påtaglig bättring skulle ernås, och det skulle säkerligen bliva nödvändigt, att staten iklädde sig avsevärt ökade uppoffringar för stödjande av svinaveln. Möjliggörandet av besiktningstvång i fråga om galtar avsedda att upplåtas till avelsbruk synes vara det säkraste och bästa medlet för vinnande av rättelse uti ifrågavarande missförhållanden.

Införande av galtbesiktningstvång bör emellertid endast komma i fråga å trakter, där de lokala förhållandena påkalla sådant. Såsom framgår av de av hushållningssällskapens förvaltningsutskott avgivna yttranden, medgiva förhållandena i stora delar av vårt land ej genomförandet av en sådan åtgärd. Å andra sidan bör denna omständighet ej utgöra hinder för att galtbesiktningstvång kommer till tillämpning å trakter, där så finnes lämpligt och önskvärt. Därest införandet av galtbesiktningstvång, i likhet med vad fallet är beträffande hingstbesiktningstvång, göres beroende av framställning från hushållningssällskap och landsting, synes tillfyllestgörande garanti föreligga för, att nödig hänsyn tages till de lokala förhållandena. Liksom i fråga om hingstbesiktningstvång bör bestämmanderätten i ifrågavarande hänseende förbehållas Kungl. Maj:t.

Mot bestämmelser av nu ifrågasatt innebörd har anmärkts, att desamma skulle föranleda ett viss intrång å den enskildes näringsfrihet. Häremot

må framhållas, att stadgandenas syftemål skulle vara att tillgodose ett allmänt intresse av mycket stor betydelse och att avsevärda fördelar torde vinnas genom dylika bestämmelser. Erinras må även att, då för bestämmelsernas tillämpning skulle fordras beslut av landsting och hushållningssällskap, galtbesiktningstvång allenast torde komma att införas å trakter, där det uppbäres av den allmänna meningen. Jag får vidare hänvisa därtill, att i fråga om hästaveln motsvarande tvång redan är infört genom lagen om hingstbesiktningstvång.»

Utskottet.

Utskottet ansluter sig till departementschefens och motionärernas överensstämmande uppfattning i förevarande fråga.

Strävandena från såväl det allmännas som de enskildas sida att höja svinaveln ha utan tvivel i åtskilliga hänseenden medfört goda resultat, betydelsefulla icke minst med tanke på den viktiga fläskexporten. Och de framsteg, som sålunda gjorts på detta område, böra givetvis i görigaste mån upprätthållas och fullföljas. Av utredningen torde nu oförtydligt framgå, att mindervärdiga galtar i viss omfattning komma till användning; och den skada, som härav förorsakas, torde i betraktande av svinets stora fortplantningsförmåga vara avsevärd. Uppenbarligen utgör ifrågavarande förhållande ett icke ringa hinder för utvecklingen på området och förminskar väsentligt effektiviteten av de åtgärder, som vidtagas till näringens stödjande. Utskottet håller före, att rättelse härutinnan icke kan inom rimlig tid vinnas enbart på upplysningens väg. Det torde nämligen ligga i sakens natur, att de företeelser, varom här är fråga, i viss omfattning skulle komma att kvarstå, även om de största uppoffringar gjordes för att sprida upplysning.

Med hänsyn till de betydande värden, det här gäller, torde det därför vara nödvändigt att anlita även andra medel. Det här föreslagna — möjliggörandet av besiktningstvång i fråga om galtar avsedda för avel — torde i detta hänseende vara av stor betydelse. Då förhållandena i vissa delar av vårt land ej torde medgiva införande av dylikt tvång, har lagförslaget — i likhet med gällande lag om hingstbesiktningstvång — givits fakultativ karaktär och häri synes, på sätt departementschefen framhållit, ligga tillfyllestgörande garanti för att nödig hänsyn kommer att tagas till de lokala förhållandena och att lagen ej skall komma att införas å trakter, där den ej uppbäres av den allmänna meningen. Häri genom förminskas ock betydelsen av de invändningar mot lagen, som rikta sig mot att den skulle komma att innebära ett alltför betungande intrång i den enskildes handlingsfrihet.

Mot avfattningen av det i propositionen framlagda lagförslaget, som står i nära överensstämmelse med lagen om hingstbesiktningstvång och i förhållande till motionärernas förslag endast innebär några smärre avvikelser, har utskottet ej funnit anledning till erinran.

Under åberopande av det anförda får utskottet alltså hemställa,

- 1) att förevarande proposition må av riksdagen bifallas, samt
- 2) att motionerna I:112 och II:126 må anses besvarade genom vad utskottet hemställt under punkt 1).

Stockholm den 8 maj 1928.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm*, *Nilsson* i *Kabbarp*, *Linders*, *Andersson* i *Fältenborg*, *Boberg*, *Lundell* och *Kropp* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i *Uppmälby*, *Uddenberg*, *Pettersson* i *Bjälbo*, *Carlström*, *Andersson* i *Grimbo*, *Björk*, *Adler* och *Månsson* i *Erlandsro*.

Reservation

av herr *Andersson* i *Grimbo* som, då den föreslagna lagen icke syntes vara av något behov påkallad, yrkat avslag å propositionen.
